

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 10, Sayı/Issue: 1, Mart/March 2026]

Prof. Dr. Filiz KILIÇ'a Armağan

Kerem ile Aslı'da Yanıp Kül Olmanın Metaforik Anlamı Üzerine Bir İnceleme

A Study on the Metaphorical Meaning of Burning to Ashes in Kerem and Aslı

Merve Nur SEZGİN

Dr. Öğr. Üyesi • Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi • Eğitim Fakültesi • Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

merve.sezgin@erzincan.edu.tr | <https://orcid.org/0000-0003-2124-3821> | <https://ror.org/02h1e8605>

Atıf | Citation: Sezgin, M. N. (2026). Kerem ile Aslı 'da Yanıp Kül Olmanın Metaforik Anlamı Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*,10(1), s. 441-459.

<https://doi.org/10.34083/akaded.1788673>

<https://izlik.org/JA97UM25AJ>

Makale Bilgisi Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Type: Research Article

Geliş Tarihi: 23.09.2025

Date Received: 23.09.2025

Kabul Tarihi: 24.12.2025

Date Accepted: 24.12.2025

Yayın Tarihi: 30.03.2026

Date Published: 30.03.2026

Değerlendirme: Çift kör hakemlik

Review Reports: Double-blind peer review

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Conflicts of Interest: The author has declared no conflict of interest.

Fon Desteği: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Funding Support: The author has declared that no financial support was received for this study.

Etik Kurul Belgesi: Bu makale için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this article.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulmuştur.

Ethics Statement: Scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study.

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımı ile taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with iThenticate software. No plagiarism was detected.

Telif Hakkı ve Lisans: Bu dergide yer alan makaleler [Creative Commons CC-BY-NC](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) lisansı altında yayımlanır.

Copyright&License: Articles in this journal are published under the [Creative Commons CC-BY-NC](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) license.

Etik Bildirim: adeddergi@gmail.com

Complaints: adeddergi@gmail.com

Öz

Kerem ile Aslı hikâyesi, Türk sözlü kültüründe önemli bir yer tutan, aşk, inanç ve toplumsal engel temaları etrafında şekillenen klasik bir halk anlatısıdır. Bu çalışma, hikâyede merkezi metaforlardan biri olan yanıp kül olmanın metaforik boyutunu derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Metafor, aşkın yakıcı ve dönüştürücü gücünü simgelediği kadar, ayrılık ve acı olgularının kaçınılmaz trajik dönüşümünü de temsil eder. Kerem'in somut ve mecazi anlamda yanıp kül oluşu, aşkın birey ve toplumu nasıl dönüştürdüğünü ve bu dönüşümün varoluşsal sorgulamalara nasıl yansıdığını vurgulayan güçlü bir anlatım aracı olarak değerlendirilir.

Çalışma, nitel bir edebiyat incelemesi yöntemiyle, metin analizi ve sembol çözümlemesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Hikâyede kullanılan metafor incelenerek, aşkın sadece iki kişi arasındaki bir bağ değil; aynı zamanda toplumsal değerler, kültürel normlar ve kolektif bilinç tarafından şekillenen çok katmanlı bir olgu olduğu ortaya konmuştur.

Metaforun, aşkın yaratıcı ve yıkıcı yönlerini eşzamanlı barındırması, anlatının poetik gücünü oluşturan temel dinamiklerden biri olarak değerlendirilmiştir. Ateş ve kül imgesi, aşkın çöküşünü simgelerken, ayrılık ve ruhsal çözülmenin de sembolü olarak işlev görür; böylece insan deneyimindeki temel paradoksları estetik düzlemde yansıtır.

Yanıp kül olma metaforu, aşkın bireysel ve toplumsal boyutlarını iç içe geçirerek, insan ruhunun varoluşsal çelişkilerini kavrayan çok katmanlı bir sembol olarak ön plana çıkar. Çalışma, bu metaforun kültürel hafızadaki yerini ve edebiyat aracılığıyla insan deneyimini anlamlandırmadaki gücünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Halk edebiyatı; Kerem ile Aslı; yanıp kül olma metaforu; aşk; ayrılık.

Abstract

The story of Kerem and Aslı is a classic folk narrative that holds an important place in Turkish oral culture, shaped around the themes of love, faith, and societal obstacles. This study aims to examine in depth the metaphorical dimension of burning to ashes, one of the central metaphors in the story. The metaphor not only symbolizes the consuming and transformative power of love but also represents the inevitable tragic transformation brought by separation and suffering. Kerem's literal and metaphorical burning is interpreted as a powerful narrative device that highlights how love transforms both individuals and society, reflecting existential questioning.

The study was conducted using a qualitative literary analysis method, through textual interpretation and symbolic analysis. By evaluating the metaphor used in the story, it is revealed that love is not merely an emotional bond between two individuals, but also a multi-layered phenomenon shaped by social values, cultural norms, and collective consciousness.

The simultaneous presence of both the creative and destructive aspects of love within the metaphor is considered one of the main dynamics that form the poetic strength of the narrative. The imagery of fire and ashes symbolizes the passion and intensity of love, while also functioning as a representation of separation and spiritual dissolution. In this way, the story reflects fundamental human paradoxes on an aesthetic level.

In conclusion, the metaphor of burning to ashes emerges as a multi-layered symbolic structure that interweaves the individual and social dimensions of love, deeply grasping the existential contradictions of the human soul. This study emphasizes the power of literature in giving meaning to human experience and highlights the place of such metaphors in cultural memory.

Keywords: Folk literature; Kerem and Aslı; burning and turning to ashes metaphor; love; separation.

Giriş

Türk halk edebiyatının anlatı türlerinden biri olan halk hikâyeleri, aşk, kahramanlık ve toplumsal değerleri yansıtan; bireysel duygular ile kolektif belleği aynı potada birleştiren zengin kültürel metinlerdir. Bu kültürel ve edebî önemi nedeniyle, hikâye kavramının dilsel ve tarihsel boyutlarının açıklanması, türün anlam dünyasını daha kapsamlı biçimde kavrayabilmek açısından gereklidir. Şükrü Elçin'in halk hikâyeleri hakkında "Türk halk hikâyeleri, zaman seyri ve coğrafi mekân içinde efsane, masal, menkıbe, destan, vb. mahsullerle beslenerek, dinî, içtimaî, hadiselerin potasında iç bünyelerindeki bağlarını muhafaza ederek milletimizin roman ihtiyacını karşılayan eserler" (Elçin, 1993, s. 444) şeklinde tanımlamıştır. Arap dilinde başlangıçta "kıssa" ve "rivâyet" anlamlarında kullanılan, sonraları ise eğlendirmek amacıyla "taklid" anlamına gelen "hikâye" terimi, gerçek veya hayali birtakım vak'aların özel bir üslûpla sözle nakli ve tekrarı olarak anlaşılmalıdır (Elçin, 1993, s. 468). Bu edebî tür, zaman içerisinde hem anlatım biçimi hem de içerik açısından dönüşüme uğrayarak, kahramanlık destanlarının ardından ortaya çıkan ve nazım ile nesir öğelerinin iç içe geçtiği halk hikâyeleriyle daha belirgin bir yapı kazanmıştır. Halk hikâyeleri, tarihsel süreç içinde efsane, masal, menkıbe ve destan gibi diğer anlatı türleriyle etkileşim halinde gelişmiş ve dini, tarihi ile toplumsal unsurların bütünleştiği karmaşık bir edebî yapı oluşturmuştur. Aynı zamanda, sözlü anlatı geleneği içerisinde roman türüne yönelik bir ihtiyacı karşılayan ve kültürel belleğin aktarımında önemli bir işlev gören bir tür olarak dikkat çekmektedir. Halk hikâyesi, kahramanlık destanlarından sonra ortaya çıkmış; nazım ve nesir öğelerini birlikte barındıran, destanlara kıyasla daha kısa ve gerçekçi; yerleşik hayat ve toplumsal düzenin etkisiyle şekillenen metinleri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır (Aça, 1998, s. 3). Karataş'a göre "köy odalarında, kahvehanelerde bir anlatıcı tarafından aktarılan; birtakım tarihî şahsiyetlerin, âşıkların ve halk arasında meşhur olmuş kahramanların maceralarını, aşk öykülerini dile getiren anonim hikâyelerdir" (Karataş, 2007 s. 189). Ali Berat Alptekin ise halk hikâyelerinin konularını genellikle aşk ve kahramanlık temaları olarak belirtmiş, bazen bu iki konunun iç içe işlendiğine dikkat çekmiştir (Alptekin, 2009, s. 32). Dakuklu, halk hikâyelerinin toplumsal ihtiyaçları, maddî ve manevî eksiklikleri gidermek amacıyla ortaya çıktığını ifade etmiştir (Dakuklu, 1970 s. 50). Bu görüşlerden hareketle halk hikâyeleri, sadece bireysel duyguların ifadesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumun ortak değerlerini, ideal tiplerini ve beklentilerini yansıtan hem eğlendiren hem de öğreten bir işlev üstlenen sözlü anlatı türü olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle hem bireysel hem de toplumsal hafızanın şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu tür hikâyelerde kahramanlar çoğunlukla dört şekilde birbirine âşık olur. Bunlar: bade içerek (Günay, 1993, s. 90), aynı evde büyüyen kahramanların kardeş olmadıklarını öğrenmesiyle (Şimşek, 1987 s. 82-83; Türkmen, 1983 s. 36) resme bakarak ve ilk görüşte âşık olma (Boratav, 1990: 90) şeklindedir. Konusu aşk olan ve halk arasında bilinen halk hikâyeleri şunlardır: "Ercişli Emrah, Derdiyok ve Zülfü Siyah, Arzu ile Kamber, Tahir ile Zühre ve Kerem ile Aslı'dır" (Alptekin, 1997 s. 19). Kerem ile Aslı hikâyesi, Türk edebiyatının en bilinen aşk konulu halk hikâyelerinden biri olarak yüzyıllardır Anadolu ve çevresindeki kültürel hafızada önemli bir yer tutmaktadır. Anadolu'nun zengin halk anlatı geleneğinin bir parçası olan bu hikâye, geniş bir kültürel mirasın temsilcisi olarak değerlendirilmektedir. Ali Duymaz'ın ifade ettiği gibi "Kerem ile Aslı hikâyesi gerek Anadolu' da gerekse diğer Türk boyları ile Ermeniler arasında çok sevilen bir halk hikâyesidir. Bu sebeple yazma, matbu ve sözlü varyantları geniş bir coğrafyaya yayılmıştır." (Duymaz, 2001, s. 5). Aşk, fedakârlık ve trajedi gibi evrensel temaları işleyen Kerem

ile Aslı, sadece bireysel bir aşk hikâyesi olmanın ötesinde, toplumsal hafızayı, kültürel kimliği ve insan duygusal deneyimlerini tarih boyunca şekillendiren ortak değerleri yansıtmaktadır. Anlatı, sevgi uğruna verilen mücadeleyi, bireyin zorlukları aşma azmini ve aşkın tüm engeller karşısındaki kalıcılığını sunmaktadır. Yüzyıllar boyunca sözlü ve yazılı gelenekle aktarılan Kerem ile Aslı hikâyesi, dinleyicide ve okuyucuda farklı katmanlarda anlamlar uyandırmakta; sevginin evrenselliğini ve insanlık tarihindeki vazgeçilmez yerini hatırlatmaktadır. Bu yönüyle hikâye, kültürel mirasımızın hazinelerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir.

Yanıp kül olma motifinin metaforik boyutlarını inceleyen çalışmanın amacı, bu motifin yalnızca beden olarak bir yanıp değil; aşkın dönüşüm, yok oluş, arınma ve bireysel kaderle yüzleşme gibi çok boyutlu anlam katmanlarını nasıl temsil ettiğini ortaya koymaktır. Yöntem olarak metin merkezli çözümleme, metafor analizi ve anlatı çözümlemesi bir arada kullanılmıştır. Bu yaklaşım, yanıp kül olma metaforunun hem anlatsal işlevini hem de kültürel bellekteki yansımalarını değerlendirme olanağı sağlamaktadır. Çalışmanın alana katkısı ise, halk hikâyeleri araştırmalarında genellikle olay örgüsü, motif veya karakterler üzerinden incelenen Kerem ile Aslı'nın, ilk kez belirli bir metafor ekseninde yorumlanması ve Türk halk anlatılarındaki sembolik düşünce yapısına dair yeni bir bakış imkânı sunmasıdır.

1.Hikâyenin Kısa Özeti

Jung'a (2017: 195) göre, kişisel ruhun dışında önsel bir ortaklık olan kolektif bilinçdışı, ilk kez rüyalar aracılığıyla ortaya çıkar. Başlangıçta bunun, ruhun önceki işlev biçimlerinin izleri olduğunu düşünen Jung, deneyimi ve eldeki güvenilir bilgiler doğrultusunda bunun içgüdü formları yani arketipler olduğunu anlamıştır. Yanıp kül olma metaforunun anlatı içindeki yerini belirginleştirmek amacıyla hikâyeyi özetleyecek olursak: Mirza Bey, rüyasında gördüğü bir kıza âşık olur. Ertesi gün av sırasında, şahininin kovaladığı bir kuşun düştüğü bahçeye girince rüyasında gördüğü kıza rastlar. Kızı yanağından öper ve rüyasında gördüğü kişi olduğunu fark eder. Kız, "Kerem eyle, beni rüsvâ etme" diye yalvarır. Bundan sonra Mirza Bey'in adı Kerem, kızın adı ise Aslı olur.Kerem, Aslı'ya duyduğu aşkla yemeden içmeden kesilir. Babası oğlunun derdine çare arasada kimse çözüm bulamaz. Yaşlı bir kadın Kerem'in aşk hastalığına yakalandığını fark eder. Kerem'in babası, keşişten kızını ister. Keşiş razı olsa da Aslı'nın annesi bir Müslümana kızını vermek istemediği için Aslı ile birlikte başka bir şehre kaçar. Bunun üzerine Kerem ve dostu Sofu, Aslı'nın peşine düşer ve uzun bir kaçma-kovalama süreci başlar.

Bu yolculuk sırasında Kerem, ilâhî bir güç kazanarak canlı ve cansız varlıklarla konuşmaya başlar. Onlardan Aslı'nın gittiği yerleri öğrenir. Kayseri'ye yerleştiklerini öğrenince dişini çektirmek bahanesiyle evlerine girer. Aslı'nın dizinde daha fazla kalabilmek için otuz iki dişini çektirir. Aslı önce ilgisiz davranır ancak Kerem'in duasıyla aşk ateşine düşer. Keşiş, Kerem'i Kayseri valisine şikâyet eder. Kerem idam edilmek üzereyken valinin kız kardeşinin yardımıyla kurtulur ve Aslı ile evlenir.

Ancak keşiş, Aslı'ya sihirli bir elbise giydirmiştir. Gerdek gecesi Kerem, elbisenin düğmelerini açmaya çalışsa da başaramaz. Sonunda büyük bir ah çeker ve içinden çıkan alevle yanıp kül olur. Aslı, Kerem'in küllerini toplarken saçları tutuşur ve o da yanarak ölür (Türkmen, 2022, s. 283-284). Bu çalışmada kullanılan Kerem ile Aslı varyantı, aşkın dönüşürücü gücü ve yanıp kül olmanın işlenmesi nedeniyle tercih edilmiştir. Bu hikâye, aşkın gücünü, zorluklarını ve karşılaşılan engelleri de işlemektedir. Hikâye, aşkın getirdiği mutlulukları, acıları ve fedakarlıkları yansıtan çok katmanlı bir anlatıdır. Kerem'in, Aslı için her türlü zorluğa göğüs

gererek, içindeki sevgiye olan inancını kaybetmeden sürdürdüğü mücadele, hikâyenin ana temasını oluşturur. Aşkın getirdiği sevinçlerin yanı sıra, yaşanan güçlükler, ayrılıklar ve bunların üstesinden gelme çabaları da ele alınmaktadır. Duygusal yoğunluk ve karakter derinliği, Kerem ile Aslı'nın aşkını daha anlamlı hale getiren unsurlardan biri olarak görülmektedir. Bu nedenle, Kerem ile Aslı'nın aşkı, sadece bir sevgilinin hikâyesi değil, aynı zamanda tutkunun, azmin ve fedakarlığın timsallerinden olmuştur.

Ayrıca hikâye, Türk halk anlatılarında sıkça görülen temel motiflerin bir araya geldiği zengin bir yapıya sahiptir. Anlatı, rüyada sevgiliyi görme ve bunun sonucunda ortaya çıkan aşk hastalığı motifleriyle başlar; Aslı'nın ailesinin kaçışıyla birlikte kaçma–kovalamaca motifi belirginleşir. Bu süreçte Kerem'e yol gösteren yaşlı kadın figürü geleneksel yardımcı tip işlevi görürken, kötü kayınpeder (keşiş) motifi âşıkların önündeki en büyük engel olarak öne çıkar. Nihayetinde âşıklar kavuşsa da büyülmüş gömlek motifi devreye girer ve gerdek gecesindeki bu sihirli engel, hikâyeyi aşkla yanma ve ardından gerçekleşen çifte ölüm motifleriyle trajik bir sona taşır. Bu motifler, hikâyenin hem dramatik akışını hem de aşkın metaforik boyutunu belirleyen temel unsurlardır.

2.Tarihsel ve Kültürel Zemin

Kerem ile Aslı hikâyesi, tutkuyla sınıranan bireyin içsel yolculuğunu ve toplumsal normlarla yaşadığı çatışmayı evrensel bir anlatımla ortaya koyar. Aşk, özgürlük ve aidiyet gibi kavramları sorgulayan bu anlatı, yüzyıllar boyunca çeşitli yazılı metinlerde ve sözlü varyantlarda yaşamış; özellikle Anadolu sahasında güçlü bir kültürel belleğin oluşmasına katkı sağlamıştır. Hikâyenin bazı yazma nüshaları 16. yüzyıla tarihlendirilmekte olup, bu durum eserin dönemin toplumsal yapısını, dini anlayışını ve kültürel değerlerini yansıtmaya açısından önem taşımaktadır. Kerem ile Aslı, bireysel bir aşk trajedisinin ötesinde; toplumsal yapıları, geleneksel normları ve kültürel çatışmaları görünür kılan çok katmanlı bir anlatı olarak Türk edebiyatında hem edebî hem de kültürel açıdan bir yere sahiptir. Bu eser, aşk ve aile ilişkileri gibi evrensel temaları ele alırken, dönemin Anadolu'sunda hüküm süren toplumsal yapıya da ışık tutmaktadır. Kerem ile Aslı hikâyesi, yalnızca bireysel bir aşk trajedisini değil, aynı zamanda yüzyıllar boyunca şekillenen kolektif kültürel hafızayı da yansıtan bir anlatıdır. Her ne kadar hikâye kişisel bir aşk öyküsü gibi görünse de, metnin arka planında dönemin sosyal yapıları, dini inanışları, geleneksel değerleri ve kültürel çatışmaları hissedilir. Hikâyede yer alan yanmak, kül olmak, ateş ve su gibi imgelerin sembolik anlamları ile Türkmen ve Azerbaycan varyantlarında görülen beddualar, hikâyenin hem folklorik hem de kültürel gerçekliğe dayanan yönlerini ortaya koymasına bakımından örnek teşkil etmektedir. Kerem ile Sofu Karadağ'a gelirler. Dağın üstünü duman bürür, yollar dumandan görünmez. Kerem eline sazını alır, türkü söyler. Kerem dağa beddua eder. Dağdan indikten sonra dağın yandığı görülür (Duyamaz, 2001 s. 277). Tulu'nun (2009 s. 159-160) yayımladığı Türkmen varyantında Kerem'in yanışı üzerine Aslı'nın anne ve babasına Atam ömrü oda yansın / Anama dirlik tükensin diyerek beddua etmesi ve ardından Keşiş ile karısının nefes dökülerek yakılması; benzer şekilde Öztürk'ün (2014 s. 294) aktardığı Azerbaycan varyantında Aslı'nın Allah size versin belalar ana / babam tarumar olsun tacı-tahtında bedduasını takiben Keşiş ve eşinin boyunlarının vurdurularak cezalandırılması, anlatının sözlü kültürde yaşayan tarihî biçimlerine dayanan somut verilerdir. Bu varyantlar, Kerem'in yanma motifinin yalnızca bireysel bir aşk acısı değil, halk anlatılarında idealize edilen aşkın fedakarlık, ilahî yakınlık ve kader anlayışını temsil eden bir metafor olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla hikâyedeki sembolik yapı, hayalî bir kurgudan ibaret olmayıp sözlü geleneğin farklı coğrafyalarda koruduğu

anlatı örneklerine dayanmaktadır. Bu durum, metnin kültürel ve tarihsel açıdan ilişki kurduğunu, kolektif bilinç tarafından nasıl şekillendirildiğini ve aşkın ilahî boyutunun anlatı boyunca hangi sembolik unsurlarla desteklendiğini ortaya koymaktadır. Yaşamın en erken izlenimleri sonunda unutulur Kişisel bilinçdışı kişi tarafından bilinçte ya da bilinçdışında kazanılıp unutulmuş, bastırılmış ya da subliminal olan her şeyi içerir. Bu materyal kolayca tanınabilen kişisel bir damgaya sahiptir (Jung, 2015 s. 136). Nitekim Gökalp'in (2009 s. 461) vurguladığı üzere, hiçbir edebî ve sanatsal yapı diğerlerinden bağımsız değildir; her eser, geçmiş anlatılardan ve içinde yaratıldığı çağın kültürel etkilerinden izler taşır. Kerem ile Aslı'nın farklı varyantlarda korunan sembolik motifleri ve anlatı biçimleri hem tarihsel hem de edebî sürekliliğin somut bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.

Boratav, Kerem'in gerçekten yaşamış olma ihtimalinin güçlü olduğunu ifade eder (Boratav, 2002, s. 25). Boratav'a göre Kerem, XVI. yüzyılın sonları ile XVII. yüzyılın başlarında yaşamıştır (Boratav, 2002: 25). Hikâyenin bilinen en eski kaynağı 1580 yılına dayanmakta olup, yalnızca edebî açıdan değil, dönemin sosyal, kültürel ve toplumsal yapısını yansıtmaması bakımından da büyük önem taşır. 16. yüzyıl Anadolu'sundaki aşk, aile yapısı ve insan ilişkileri gibi temel konular eser aracılığıyla ele alınmıştır. Kerem ile Aslı, bireysel duyguların ötesine geçerek toplumsal düzeyde insanlık hallerine dair bir anlayış sunar ve ait olduğu dönemin sosyal yapısını, inanç sistemini ve siyasal atmosferini yansıtan bir metin olarak öne çıkar. Anlatı, İslam kültürünün izlerini taşıırken, farklı inançlarla olan temaslara da ışık tutan çok katmanlı bir dinî sembolizm içerir; bu yönüyle hem tarihsel hem kültürel değerini artırır. Ayrıca, metinlerarası kültürel bir sürekliliğin ürünüdür; geçmişte yazılmış aşk anlatıları ve çağdaşı halk hikâyeleriyle güçlü bağlar kurar. Yıldırım'ın belirttiği gibi, "Yeni metinlerin tarihsel ve kültürel olanla kurdukları bağ, hem önceden yazılmış metinler hem de çağdaşı olan tüm metinler üzerindedir. Bu da giderek metinlerin somut gerçeklik yerine metinsel gerçekliği anlatmasını doğuracaktır. 'Söylenmedik yeni bir söz yoktur; bundan sonra söylenecek her şey daha önce söylenmiş olanların farklı biçimlerde dile getirilmesi olacaktır'" (Yıldırım, 2010: 5). Bu çerçevede, Kerem'in tarihsel bir kişilik olarak gerçekten yaşayıp yaşamadığı kesin olmasa da, hikâye halk anlatıları ve yazılı metinlerdeki sürekliliğiyle kültürel bir varlık olarak yaşamını sürdürmektedir. Bu nedenle Kerem ile Aslı'daki metaforlar ve anlatı yapısı, yalnızca aşkı dile getirmekle kalmaz; yanmak, kül olmak, ayrılık ve bahtsızlık gibi temaların geçmiş halk anlatılarından yeniden biçimlenerek aktarılmasıyla anlam kazanır.

Hikâye, bireysel bir aşk anlatısından çok, kültürel olarak daha önce defalarca anlatılmış ve farklı biçimlerde yeniden kurgulanmış bir aşk idealinin yeni bir temsilidir. Hikâyede daha önce anlatılmış temaların yeniden biçimlenerek aktarılması, halk edebiyatının biçimsel sürekliliğini sürdürmesini ve yeni yorumlara olanak tanınmasını sağlar. Bu açıdan, hikâye bir aşkın ötesinde bir kültürel sentez örneği olarak değerlendirilmektedir. Basit bir aşk anlatısından ziyade, geniş bir kültürel ve tarihsel arka plan sunmaktadır. Keşişin Aslı'ya giydirdiği sihirli elbise hem bedensel birleşmenin önündeki engeli hem de toplumsal/kutsal yasakları simgelemekte olup Kerem'in elbiseyi açamaması, sevdiğine kavuşamamasını, maddi dünyadaki engelleri (hikâyede geçen din farkı, sınıf farkı, aile baskısı vs.) göstermektedir. Bu da aşkın, dünyevi düzlemde tamamlanamayacağına dair bir vurgu olarak dikkat çekmektedir. Kerem'in muradına erme umuduyla Hakk'a teslim olduğu söylenebilir. Hikâyede, Kerem, dağda zor durumda kaldığında Hızır (a.s) ile karşılaşmış ve ona: Al yeşil boyadayım tonumu / Hakk'a doğru çevireyim yönümü / Va'dem tamâm olsun gel al canımı / Felek sana minnet etmem baş günü (Duymaz, 2001: 268)

dörtlüğünü söylemiştir. Hızır'ın zor durumda kalanlara yardım ettiği ve bulunduğu yere bolluk ve bereket getirdiğine inanılmaktadır. Kerem, canından vazgeçtiği bir anda Hızır'ı görünce sevinmiş, öncesinde ölümü kabullendiği için feleğe minnet etmeyeceğini vurgulamıştır. Bu anlatı, Kerem'in muradına erme umuduyla Hakk'a yönelişini ve teslimiyetini gösterir.

Kerem ile Aslı anlatısında, tasavvuf edebiyatında sıkça rastlanan dönüşüm metaforları belirgin biçimde yer almaktadır. Eserde geçen yanıp kül olma metaforu, yalnızca aşkın yıkıcı gücünü değil, aynı zamanda ilahi aşkın sembolü olarak da değerlendirilmektedir. Bu imge, bireyin nefsanî arzularından arınarak hakikate ulaşma sürecini temsil eder. Tasavvufî metinlerde sıkça karşılaşılan bu tür motiflerle bağlantılı olarak, Kerem'in kül oluşu da aşkın manevî boyutuna vurgu yapar. Tasavvufî düşüncede yanmak ve kül olmak, bireyin dünyevî benliğinden sıyrılarak ilahi aşka ulaşmasını ve hakikate ermesini simgeler. Duman, yanan ateşin göstergesidir ve aşkın sırrının ifşa olmasıdır (Tatçı 2008 s. 324). Duman, beşeri dünyaya olan aidiyetin çözülmesi şeklinde de yorumlanabilecek olan büyüsel sıcaklığı elde etmişliğin bir göstergesine dönüşür (Eliade 2022 s. 158). Tabiatında aşk bulunan insan, ateşle varlık bulan bir âlemedir. Her şey ateşle varlık bulmaktadır ancak bu ateş korku, üzüntü, keder kaynağı değil, sevindiren bir unsurdur. Semender tabiatlı olan âşik için ateş, varlığının yaşam kaynağıdır (Eren 2005 s. 97). Kül, öldürülen nefsin işpatıdır. Nitekim Yunus Emre'de de kullanımına rastlanan "küllenen ateş" tabiri nefsin dönüşümünde kullanılan metaforun etkinliğini açık eder (Tatçı 2008 s. 145). Kerem'in beden olarak yanıp kül olması, yalnızca mecazi bir ölüm değil; aynı zamanda aşk yoluyla gerçekleşen ruhsal bir dönüşümün ifadesidir. Böylece aşk, yalnızca dünyevî bir deneyim olmaktan çıkar, ruhani yükselişin bir aracı hâline gelir. Ayrıca bu dönüşüm, aşkın bireyin varoluşunu nasıl şekillendirdiğini ve dönüştürdüğünü de ortaya koyar. Kerem'in kül olması, aşkın hem yıkıcı hem de arındırıcı doğasını yansıtarak tasavvufî aşk anlayışıyla örtüşür. Aşk, bireyin içsel çatışmalarını ve tutkusunu açığa çıkarırken, aynı zamanda bu içsel yanış süreci, ruhsal bir olgunlaşma ve kendini aşma imkânı sunar. Bu yönüyle hikâye, aşkın paradoksal yapısını yıkım ve yüceliş arasındaki dengeyi çarpıcı bir biçimde yansıtmaktadır. Kerem ile Aslı hikâyesi, bireysel bir aşk trajedisinin ötesinde, geçmiş anlatıların izlerini taşıyan ve kültürel bellekte tekrar tekrar inşa edilen bir metindir. Borges'in "ne zaman yeni bir hikâye anlatılsa eski bir hikâye tekrar ediliyor demektir" sözü, bu tür halk hikâyeleri için son derece yerinde bir tespittir (akt. Türkdoğan, 2007, s. 169). Zira Kerem'in yanan yüreği, Aslı'nın imkânsızlığı ve her kavuşma çabasının bir ayrılığa dönüşmesi; insanlığın kadim aşk anlatılarına ait evrensel motiflerin yeniden yazımıdır. Bu yönüyle metin, yalnızca özgün bir hikâye sunmakla kalmaz, aynı zamanda edebî geleneğin kolektif hafızasında yer etmiş olan bir arketipin yeni bir varyantını oluşturur. Böylece Kerem ile Aslı, anlatı yapısı ve metaforik diliyle hem geçmişi çağırır hem de o geçmişin bugünkü yankılarını sürdürmektedir.

Halk anlatıları, ait oldukları dönemin önemli kültürel belgeleri olarak değerlendirilebilir. Kerem ile Aslı hikâyesi de toplumsal yapı hakkında önemli ipuçları sunar. Anlatıda aşkın önündeki engellerin büyük bölümü, dönemin ataerkil düzeninden kaynaklanmaktadır. Aslı'nın ailesinin Kerem ile ilişkisine karşı çıkması yalnızca dinî farklılıklarla açıklanamaz; aynı zamanda bu durum, aile otoritesinin, toplumsal normların ve ataerkil değerlerin bir yansımasıdır. Bu yönüyle hikâye, bireysel özgürlüklerin nasıl sınırlandığını ortaya koyarken, özellikle kadınların toplum içindeki konumunu anlamamıza da katkı sağlar. Aslı'nın karar verme sürecine doğrudan katılamaması, aşkı uğruna mücadele edememesi veya kendi kaderi üzerinde yeterince söz sahibi olamaması, kadınların toplumsal alandaki görünürlüğünün ve etkisinin ne denli kısıtlı olduğunu

göstermektedir. Dolayısıyla hikâyeye, sadece bir aşk anlatısı değil, aynı zamanda dönemin toplumsal cinsiyet rejimini anlamamıza olanak tanıyan değerli bir metin olarak da okunabilir.

3. Metaforun Tanımı ve Özellikleri

Anlatıların şiirselliğini ve insan zihninin işleyişini kavramak, onun en temel anlam yapma araçlarından biri olan metafor kavramını irdelemekle mümkündür. Metafor (Fr. métaphore, İng. metaphor) kelimesi, Eski Yunancada bir kavramı, bir olguyu, kendinden daha öteye taşımak, olduğundan daha fazlasını yüklenmek anlamına gelen Yunanca “phérō” sözcüğünden gelmektedir (Dur, 2016: 123). Metafor kavramı, özellikle edebî metinlerin yapısını anlamada temel bir işlev üstlenmektedir. Kök, metaforları “insanın dünyayı nasıl algıladığının, nesnelere, olaylar, hareketler hakkında ne düşündüğünün açık ifadesi” olarak tanımlar (Kök, 2016, s. 103). Bu yüzden metafor, yalnızca bir söz sanatı değil; insanın anlam dünyasını kurarken başvurduğu zihinsel bir araçtır. Halk hikâyelerinde sıkça kullanılan metaforik anlatım da metnin yüzeydeki olaylar dizisinin ötesine geçerek daha derin bir anlam düzlemi oluşturmasına olanak sağlar. Kerem ile Aslı hikâyesi de bu yönüyle, bireysel bir aşk hikâyesi olmanın ötesinde; insanın varoluşsal arayışını, aşk yoluyla yaşadığı içsel dönüşümü ve mutlak hakikate ulaşma çabasını simgeler. Kök, metaforu “sözcüğün dile getirdiği kavramla, onun gösterileniyle bir başka kavram arasında çoğu kez benzetme yoluyla bir ilişki kurarak o sözcüğü kavrama aktarma olayı” olarak tanımlamaktadır (Kök, 2016, s. 104). Bu tanım üzerinden düşünüldüğünde, Kerem’in yolculuğu ve yaşadığı her olay, aşk kavramı üzerinden başka bir düzleme taşınmaktadır. Kerem’in aşkı uğruna katlandığı sıkıntılar, sadece dünyevî bir sevdanın sonucu değil; aynı zamanda bireyin aşk yoluyla sınanması ve olgunlaşmasının metaforik ifadesidir. Doğan Aksan da aktarmaların her dilde en yaygın türünün deyim aktarması ya da öğretilme olduğunu belirtir (Aksan, 2006, s. 62). Kerem’in yanmak, kül olmak, dağları aşmak gibi eylemleri; aşkın fiziksel tezahürleri olmaktan çok, ilahi bir yolculuğa işaret eder. Tüm Türk halk hikâyelerinde benzer durum söz konusu olsa da, her anlatı kendi döneminin sosyal, kültürel ve cinsiyet normları çerçevesinde özgün bir anlam taşır. Bu nedenle, Kerem ile Aslı’da görülen metaforlar, engeller ve aşkın paradoksal yapısı yalnızca bu özel anlatının özgün kültürel ve tarihsel bakımdan ele alınmalıdır.

Anlatılarda çok boyutlu anlam katmanlarını ortaya çıkarmak, dilin metaforik kullanımlarını ve bu kullanımların ardındaki zihinsel süreçleri çözümlenmeyi gerektirir. Tansel, metaforları “temelde benzetmenin, karşılaştırmanın ve kişileştirmenin kullanılarak meydana getirildiği mecazlı kullanımlar” olarak tanımlar (Tansel, 1987, s. 39). Bu tanım, Kerem’in yaşadığı aşkın anlatımında başvurulan söylem kalıplarının altındaki farklı anlam katmanlarını ortaya çıkarmada işlevseldir. Kerem’in ateş gibi yanması ya da kül olması, yalnızca bir mecaz değil, hakikate ulaşmak için dünyevî benliği aşma çabasının sembolik ifadesidir. “Metafor kelimesi, meta: öte ve pherein: taşımak, yüklenmek kelimelerinden mürekkeptir” (Lakoff ve Johnson, 2015: 15) şeklindeki etimolojik açıklama metaforun öteye taşıyıcı niteliğine işaret eder. Metafor, anlamı dönüştüren ve öznenin algı dünyasını genişleten bir aktarım sürecidir. Kerem ile Aslı hikâyesinde de metafor çok boyutlu bir anlatı tekniği olarak kullanılmıştır. Hikâyede geçen pek çok ifade, yüzeyde gerçek anlamıyla algılsa da alt yapıda aşk, inanç, fedakârlık, yok oluş ve yeniden varoluş gibi temaları temsil etmektedir.

Türk edebiyat geleneğinde metaforik anlatımın izleri, hem halk hem de divan edebiyatı metinlerinde ortak bir estetik zemine işaret etmektedir. Demir ve Karakaş Yıldırım, geleneksel edebiyatımızda metafor kavramının karşılığının mazmûn olduğunu ve Divan edebiyatında kullanılan bu tür anlatımların günümüz eleştirmenleri tarafından mecazî ifade olarak

değerlendirildiğini belirtmektedir (Demir & Karakaş Yıldırım, 2019, s. 1092). Bu tespit, Kerem ile Aslı hikâyesinin yalnızca halk edebiyatında değil, klasik edebiyatla da ortak estetik anlayışlar taşıdığını göstermesi açısından önemlidir. Kerem'in "yandım Allah" nidaları, aşkın verdiği acıyı dile getirirken aynı zamanda tasavvufi bir arayışın sesi olarak da okunabilir.

Kelime kontekstinde metaforik bir kriz, bir gerilim vardır. Bu kriz olumsuz bir şey olarak düşünülmemelidir, zira bu kriz ve gerilim sayesinde dilin yeni olanakları açığa çıkmaktadır. Bir metafor, insana başka bir gözle bakma olanağı yaratır (Masong, 2012, s. 6). Metafor, yalnızca edebî anlatımlarda değil, insanın düşünme ve anlamlandırma biçimlerinde de temel bir rol oynamaktadır. Çağdaş bilişsel dilbilim yaklaşımları da metaforun bir süsleme unsuru olmanın ötesinde, insan zihninin yapıtaşlarından biri olduğunu ortaya koyar. Lakoff, metaforik anlatımı "bir kavramı anlatırken ona benzer bir kavramı ifade etmek, geleneksel anlamının dışında bir kullanımla roman veya şiir diliyle ifade etmektir" şeklinde tanımlar (Lakoff, 1993). Bu tanım, metaforun yalnızca edebî metinlerdeki estetik işlevini değil, aynı zamanda anlam kurma süreçlerindeki dönüştürücü gücünü de gözler önüne serer. Bu nedenle metaforik anlatımı, benzetme, ilişkilendirme veya kıyaslama üzerine kurulmuş bir anlatım biçimi olarak görmek yanlış olmaz (Demir, 2017, s. 91-93). Bu nedenle, metaforlar aracılığıyla insan zihninin soyut kavramları somutlaştırma, duygu ve deneyimleri aktarabilme kapasitesi, onları hem gündelik iletişimin hem de sanatsal ifadenin vazgeçilmez bir parçası hâline getirmektedir. Bu nedenle, "yapısal anlamda metafor bir üretim mekanizmasıdır" (Demirci, 2016, s. 341). Metaforun bu üretici niteliği, yalnızca anlamın aktarımını değil, aynı zamanda yeni anlamların inşa edilmesini de mümkün kılar.

Metaforik düşünüş, insan zihninin karmaşık gerçekliği anlamlandırma ve ifade etme sürecinde temel bir işleve sahiptir. "Metafor anlık bir yaratım, kurumlaşmış dilde hiçbir statüsü olmayan ve yalnızca olağandışı veya beklenmedik bir yüklem atfedilmesi dolayısıyla varolabilen semantik bir icattır. Dolayısıyla metafor, benzerlikte temellenen basit bir çağırışından çok bir muammanın çözümü gibidir; onu var eden, bu semantik uyumsuzluğun çözümüdür" (Ricoeur, 2007, s. 69) Lakoff ve Johnson'ın öncü çalışmaları metaforun yalnızca dilsel bir araç değil; düşünce sistemimizin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgular. "Gündelik kavram sistemimiz kendileriyle düşündüğümüz ve eylemde bulunduğumuz terimler temelde doğası gereği metaforiktir" ifadesi (Lakoff & Johnson, 2015, s. 27), insanın çevresini algılayış biçiminde metaforların nasıl temel yapı taşları hâline geldiğini açıklar. Bu görüş, özellikle halk anlatıları gibi kolektif bilinç ürünlerinde metaforların neden bu kadar yoğun ve işlevsel biçimde kullanıldığını anlamada önemlidir. Kerem ile Aslı hikâyesi de aşk, özlem, yolculuk ve yanma gibi kavramları yalnızca betimleyici değil; düşünsel, kültürel ve inançsal düzeylerde de taşıyıcı metaforlar üzerinden inşa etmektedir.

Yanıp kül olma metaforu bu anlatımın merkezinde yer alır. Aşkın dönüştürücü gücünü simgeleyen bu metafor, bireyin benliğini aşarak ilahi bir boyuta ulaşma çabasını temsil ederken; kolektif bilinç dışında yer eden evrensel imgelerle de buluşur. Kerem'in hikâyesinde bu metafor, yalnızca bir duygunun değil, bir kimliğin, bir ruhun yanarak dönüşüm geçirdiği bir arınma sürecidir. Bu durum, Antik Yunan'daki "arınma" veya "temizlenme" (Cevizci, s. 498) anlamına gelen katharsis kavramı ile benzerlik gösterir. Tıpkı Shakespeare'in Romeo'sunun zehir içerek ateşli bir ölümü seçmesi gibi, Kerem'in de kendini yakarak aşkını ölümsüzleştirme, tutkunun bir ifadesi olarak evrensel edebiyat tarihinde yerini almaktadır.

Yanıp kül olma metaforu yalnızca edebî bir süs değil; aşkın dönüşüm gücünü, bireyin içsel

çatışmalarını ve toplumsal yapılarla olan gerilimlerini derinlemesine yansıtan çok katmanlı bir semboldür. Bu yönüyle, edebî metinlerde metaforik dil hem duygusal yoğunluğu somutlaştırır hem de insan deneyimine dair felsefi bir sorgulama alanı açar. Kerem ile Aslı hikâyesinde bu tür bir anlatım, aşkı hem ilahi hem de beşerî boyutlarda ele alarak okuyucuya hem estetik hem de düşünsel derinlik sunmaktadır.

4.Kerem ile Aslı 'da Yanıp Kül Olmanın Metaforik Anlamı

Ateş imgesi, kültürel hafızada arketipik anlamlar taşır ve edebiyatta aşkın simgesi olarak sıkça kullanılır. Yanıp kül olma metaforu, özellikle Kerem ile Aslı hikâyesinde aşkın hem tutkulu başlangıcını hem de kaçınılmaz sona doğru dönüşümünü ifade eder. Aşk, başlangıçta içten gelen yoğun bir alev gibi yanar, bireyin ruhunda yoğun duygular uyandırır; ancak bu heyecan ve enerji zamanla yavaşça sönmeye başlar. Bu metafor, aşkın hem güçlü hem de kırılğan ve geçici doğasını gözler önüne serer.

Hayf ömrüm gurbet ilde / Hasbihalim bildiren yok, bilen yok / Gitdi fırsat elde idi, kaçırdım / Garip kaldım, güldüren yok, gülen yok / Elimden aldirdim nazlı yarimi / Terk eyledim ben anamı, atamı / Döge döge gömgök itdim sinemi / Hançer alup deldiren yok, delen yok / Bir haber almadım nazlı yarimden / Çünkü kuruldu ben bu beladan / Çok zamandır haber gelmez sılamdan / Bir haberim getiren yok, gelen yok / Söküldü mü karlı dağın karları? / Açıldı mı mor zünbilli bağları? / Ben Kerem'im, ah çeker, ağlarım / Çeşmim yaşın sildiren yok, silen yok (Duymaz 2001 s. 268). Şiirde dile getirilen duygular, Kerem ile Aslı anlatısında merkezi bir öneme sahip olan “yanıp kül olma” metaforunun bireysel bir içsel yangın hâline bürünmüş versiyonudur. Şair, ömrünü "gurbet elde geçirmek"le tanımlarken aslında mekânsal bir uzaklıktan çok, anlamdan, sevgiden ve aidiyetten mahrum bir yaşamın getirdiği içsel çöküşü dile getirmektedir. “Elimden aldirdim nazlı yarimi / Terk eyledim ben anamı atamı” dizeleri, Kerem'in Aslı uğruna her şeyini bırakıp ardından hiçbir teselli bulamayışını hatırlatır. Bu noktada gömgök itdim sinemi ve hançer alup deldiren yok gibi ifadeler, içsel acının bir bedensel acıya dönüştüğünü, ruhsal ıstırapın vücutta yara izine dönüşecek kadar yoğun yaşandığını metaforik biçimde sunar. Bu yüzden “yanmak”, sadece aşk acısı değil, kimlikten, kökten, sevgiden ve umuttan uzak düşmenin yarattığı varoluşsal bir yokluk hâlidir. Kerem'in kül olması gibi, burada da “ağlamak”, “haber alamamak”, “sinemi dövmek” gibi eylemler bireyin yavaş yavaş tükenişini simgeler. Şiirde geçen “Ben Kerem'im ah çeker ağlarım” ifadesiyle ise Kerem'in yalnızca bir halk hikâyesi karakteri değil, aynı zamanda içsel acının sembolü haline gelmiş kolektif bir figür olduğu vurgulanır. Böylece yanmak ve kül olmak, sadece aşkın değil, insanın varoluşsal yalnızlığının da metaforu hâline gelir.

Aşkın metaforik yapısı açısından bakıldığında, anlatı zıtlıklarla örülü bir anlam örgüsü ortaya koyar. Kerem ile Aslı'nın ilişkisi, başlangıçta parlak ve yoğun bir alev metaforuyla betimlenir. Ancak onları çevreleyen engeller nedeniyle bu ateş zamanla sönmeye yüz tutar. Kerem'in hikâyenin sonunda yanıp kül olması ise aşkın hem birleştirici hem de ayrıştırıcı, hatta yok edici yönlerini görünür kılar. Bu dönüşüm, aşkın kendi metaforik yapısından doğan dramatik bir üründür. Çünkü en yüce duygu, kimi zaman en yıkıcı etkiyi de üretmektedir. Kâfir bağçesinde bir güzel gördüm / Aklımı başımdan aldı neyleyim / Taramış zülfünü gerdana dökmüş / Serimi sevdaya saldı neyleyim (Duymaz, 2001, s. 256) Bu dörtlük, Kerem'in aşk yolculuğunun ilk kıvılcımı olan Aslı'yı görme anını simgeler. Burada kâfir bağı ifadesi, yalnızca somut bir mekânı değil, aynı zamanda tehlikeli, erişilmesi güç ve inanç açısından karşıt olan bir dünyayı temsil eder. Aslı, Kerem'in hem aşkının nesnesi hem de inançsal olarak zıt bir dünyanın simgesidir. Bu çelişki,

Kerem'in aşkı uğruna ne kadar büyük bir bedel ödediğini gösterir. "Aklımı başımdan aldı neyleyim" dizesi ise aşkın insanı akıldan uzaklaştıran, onu varoluşsal bir yolculuğa sürükleyen yönünü vurgular. Aşk burada salt bir duygusal yakınlık değil, bir akıl kaybı, bir dünyadan vazgeçiş hâlidir. Zülfün گردana dökülmesi ise klasik divan ve halk şiirinde olduğu gibi hem güzelliğin cezbedici gücünü hem de âşığın boynuna dolanan kaderi ve esareti simgeler. "Serimi sevdaya saldı" dizesiyle birlikte, Kerem'in aşk karşısındaki savunmasızlığı belirginleşir; artık sadece sevdalı değil, teslim olmuş bir varlıktır. Bu noktada, yanıp kül olma metaforu, yalnızca aşkın sonundaki bedensel tükeniş değil, aynı zamanda aşkın başladığı ilk anda yaşanan benliğin erimesi ve kontrolün kaybı anlamında da kullanılır. Böylece bu dörtlük, Kerem'in tutkulu ve kaderci aşkının ilk metaforik atesini yakan önemli bir dönüm noktası olarak okunabilir.

Hayal hayal olmuş karşuki tağlar / Hasta halinden ne bilir sağlar / Döşek melil melil yasdık kan ağlar / Selvi ağacı senin maralın hanı (Duymaz, 2001, s. 57) Bu dörtlükte Kerem, kavuşamadığı sevgilinin ardından içine düştüğü yalnızlık ve tükenmişlik hâlini dile getirir. "Hayal hayal olmuş karşuki tağlar" dizesiyle, sevgilinin ve onunla kavuşma umudunun artık sadece bir hayalden ibaret olduğunu vurgular. Buradaki "dağlar" yalnızca maddî engeller değil, Kerem'in içsel olarak aşmakta zorlandığı mesafeleri ve umutsuzluğu simgeler. Sevgilinin varlığı dağlar ardında kalmış bir hayal gibi silikleşmiş, neredeyse yok olmuştur. "Hasta halinden ne bilir sağlar" dizesi, aşk acısıyla yanan birinin hâlini, bu acıyı hiç tatmamış olanların asla anlayamayacağını ifade eder; bu da Kerem'in yalnızlığını ve anlaşılmazlığını metaforik bir yalnızlığa dönüştürür. Devamındaki "Döşek melil melil yasdık, kan ağlar" dizesiyle birlikte, artık beden olarak da bitap düşmüş bir Kerem vardır karşımızda. Döşeğe düşen âşık, sadece bedenini değil, ruhunu da kaybetmiştir; yaslandığı yastık dahi kan ağlamaktadır bu, aşkın sadece duygusal değil, bedensel bir yangına da dönüştüğünün metaforudur. Son dizede geçen "Selvi ağacı senin maralın hanı" ifadesiyle sevgilinin zarif, ince, salınan silueti yani sevgilisi artık yoktur. Selvi, burada hem sevgilinin hem de mezarın sembolüdür; sevgilinin yokluğu bir yas alanına, bir tür içsel mezara dönüşmüştür. Yanıp kül olmak sadece bir final değil, süregelen bir varoluşsal sönüştür: Aşkın içinde yavaş yavaş eriyen, kavuşamadıkça kendinden geriye sadece acı ve boşluk kalan bir âşığın ruh hâlidir.

Romantik ilişkiler her zaman özgürleşme ve tamamlanma umudu taşısaya da aynı zamanda belirsizlik, korku ve kırılabilirlik gibi çelişkili duygulara da kapı aralar. Aşk, yapıcı bir enerji olmasının yanı sıra, yıkıcı bir güce de sahiptir. Bu karşıtlık, duygusal iniş çıkışları ve varoluşsal gerilimleri doğurur. Kerem ile Aslı hikâyesindeki trajedi, aşkın zaman içinde bireyi nasıl tüketebileceğini ve yıkıma sürükleyebileceğini çarpıcı biçimde ortaya koyar. Aşk, insanı hem yüceltebilir hem de uçuruma sürükleyebilir. Bu yönüyle aşkın ikili doğası, insanın kendi sınırlarını aşma arzusu ile yok olma kaygısı arasında yaşadığı içsel çatışmayı simgelemektedir.

Anlatların psikolojik yorumu aşkın edebiyattaki temsillerinin çoğunlukla çok katmanlı, çelişkili ve yoğun duygusal izler taşıdığını göstermektedir. Aşk, yalnızca bir tutku değil, aynı zamanda bireyin yaşamında iz bırakan acıların, yalnızlıkların ve travmaların toplamıdır. Kerem ile Aslı anlatısı da bu yönüyle dramatik yapıyı güçlü biçimde yansıtarak, insan ruhunun en derin noktalarına dokunan bir yolculuk sunar. Bu yolculuk, sevgiyle olduğu kadar acı ve kayıpla da şekillenen bir içsel dönüşüm sürecidir. Aşk burada yalnızca bir deneyim değil, bireyin benliğiyle hesaplaşma ve kendi sınırlarını aşma süreci hâline gelmektedir.

Kerem'in yanıp kül olması, yalnızca dramatik bir son değil, aynı zamanda aşk yolculuğunun metaforik olarak tamamlandığı noktadır. Bu nedenle anlatı, tasavvufî düşünceyle de örtüşür.

Kerem'in Aslı'ya duyduğu aşk, dünyevî bir tutku değil, hakikate açılan bir kapıdır. Elçin'in belirttiği gibi: "Müslümanlık telâkkilerine bağlı, kadere inanmış bir Hak âşığı olan Kerem, Aslı ve sıla melankolisi içinde, elinde sazı, yanında arkadaşı Sofu ile Aslı'yı bulmak için köy köy, şehir şehir Anadolu'yu dolaşır" (Elçin, 1997, s. 116). Bu yolculuk, Kerem'in aşk, sabır ve acı aracılığıyla benliğini aşmasının; yani bir tür erginlenme sürecinin sembolüdür. En nihayetinde yanarak kül olması, dünyevî varlığın son bulup mutlak aşkın hakikatine ulaşması, yani tasavvufi anlamda fenâ mertebesine erişmesidir. Kül olmak burada beden değil, nefsin yok oluşudur.

Kerem'in şu dörtlüğü, onun aşk yolculuğunu yalnızca bedensel bir arayış olarak değil, aynı zamanda içsel bir kabulleniş ve teslimiyet olarak gördüğünü ifade eder:

"Yeni bir sevdadır geldi başıma / Gelin helallaşın, ben gider oldum / Ya gelir, ya gelmem, sizleri görmem / Gelin helallaşın, ben gider oldum." (Öztürk, 2014, s. 190)

Bu söylem, aşkı bir vedalaşma ve terk ediş deneyimi üzerinden anlamlandırır. Kerem, burada benliğin sınırlarını aşmaya yönelik içsel bir dönüşüm sürecine girer. Böylece Kerem'in hikâyesi, klasik bir aşk anlatısının ötesine geçerek, aşkın yarattığı ruhsal çözülme ve yeniden yapılanma bağlamında değerlendirilir.

Kerem ile Aslı hikâyesi, insan ruhunun karmaşıklığını ve aşkın varoluşsal derinliklerini irdeleyen felsefi ve psikolojik bir metne dönüşür. Hikâye, bireyin aşk yoluyla kendini aşmasını, benliğini sorgulamasını ve anlam arayışını konu edinir. Bu noktada aşk, yalnızca duygusal bir deneyim değil, aynı zamanda bilişsel bir süreç hâline gelir. Dolayısıyla Kerem ile Aslı halk hikâyesi, insan varoluşunun temel paradokslarını estetik bir biçimde işleyerek, okuyucunun zihinsel ve duygusal dünyasında kalıcı bir etki bırakmaktadır.

Kerem'in Revan'a doğru yolculuğu, sadece mekânsal değil; aynı zamanda içsel bir sınavlar silsilesidir. Yolunun kırk harami tarafından kesildiği kısım, aşk uğruna sabır ve tevekkülle verilen sınavlardan biridir. Kerem'in bu kısımda Allah'a yönelerek söylediği şu niyaz: "Yarab sen sakla gönlümü gamdan / Aldırdım aklımlı can çıkmaz tenden / Öldürürler beni yâr giden elden / Benim halim sana malûm Yârabbi." (Karabacak, 1970, s. 45) Dizede geçen "öldürürler beni yâr giden elden" ifadesi hem aşkın fiziksel engellerle hem de ilahi sınavlarla örülü olduğunu gösterir. Haramilerin kalbine merhamet düşmesi için Allah'a dua eden Kerem, böylece aşkı yalnızca bireysel bir arzu değil, ilahî bir tecelli ve kulluk hali olarak yaşadığını gösterir. Bu yönüyle Kerem'in duası, aşk ile inanç arasındaki bağı ve aşk yolculuğunun manevî boyutunu yansıtan güçlü bir metafor hâlini almaktadır.

Kerem ve Sofu'nun ulaştığı Murat Irmağı, yalnızca doğal bir engel değil; aynı zamanda hakikate geçişi temsil eden sembolik bir eşiktir. Bu sahnede Sofu, aklın ve dünyevî ölçülerin temsilcisiyken; Kerem, teslimiyetin ve aşkın metaforik sesidir. Irmağa seslenen türkü şu şekildedir: "Eglen Murad eglen haber sorayım / Akub gitme dur egleni egleni / Alemde dertli kim imiş göreyim / Akub gidersin bekleni bekleni / Sen Murad'sın cümle sular başları / Didem döker kanlı yaşları / Söylesem başıma gele işleri / Kızır mısın befleni befleni?" (Karabacak, 1970, s. 55) Bu türküde Kerem'in, Murat Irmağı'na seslenerek acısını paylaşması ve ondan medet umması, onun aşk yolculuğunda artık dünyevî yollarla değil, kalp diliyle konuşmaya başladığını gösterir. Irmak burada hem fiziki bir sınır hem de ruhsal bir eşiğe dönüşür. Kerem'in seslenişi, tasavvufi bir anlamda insanın nefsaniyetten geçerek ilahi aşka ulaşma çabasını simgeler. Sofu'nun duraksaması ve Kerem'in ilerlemesi, akılla aşk arasındaki çatışmayı ve bu çatışmada aşkın üstünlüğünü metaforik bir

biçimde ortaya koyar. Irmağın akışı, zamanın ve kaderin akışını da simgelerken; Kerem'in ona hitap edişi, âşıkların dünyaya ve kadere karşı duruşunu şiirsel bir dille ifade eder. Bu sahne, halk hikâyelerinde aşkın yolculuğunun sadece maddi değil, aynı zamanda ruhsal ve sembolik bir serüven olduğunu güçlü bir şekilde yansıtmaktadır.

5. Aşk ve Tutku Metaforu Olarak Yanıp Kül Olma

Kerem ile Aslı hikâyesinde yanıp kül olma metaforu, aşkın çok katmanlı doğasını açıklamada merkezî bir anlatı unsuru olarak öne çıkar. Bu metafor, tutku ve yok oluş gibi birbirine karşıt iki süreci aynı imge üzerinden anlamlandırarak aşkın içsel gerilimlerini görünür kılar. Ateş, hem dönüşüm hem de tükenişi ifade eden çift yönlü bir sembol niteliği taşır. Alevin yükselişi, duygusal yoğunluğun artışı temsil ederken; kül olma, bu yoğunluğun çözülüşünü ve sonlanmasını gösterir. Böylece metafor, aşkın hem yükseltici dinamiklerini hem de sona erme potansiyelini eşzamanlı biçimde işaret eder.

Bu çift yönlü yapı, anlatının temel dramatik eksenini oluşturur ve aşk deneyiminin içerdiği zıtlıkların edebî düzlemde nasıl kurulduğunu ortaya koyar. Zıt duygu ve süreçlerin aynı metafor içerisinde bir araya gelmesi, bireyin yaşadığı duygusal gerilimlerin anlatısal karşılığını oluşturur. Bu bağlamda yanıp kül olma teması, hem aşkın doruk noktasına ulaşmasını hem de bu yoğunluğun kırılma anına evrilmesini sembolik düzeyde ortaya koyar.

Metaforun bu yapısı, Kerem ile Aslı anlatısında aşkın çok boyutlu bir olgu olarak konumlanmasını sağlar. Ateş imgesinin dönüşüm ve tükenişi birlikte içeren simgesel işlevi, aşkın edebî yapı içerisinde nasıl anlam kazandığını ayrıntılı biçimde ortaya koyar. Böylece yanıp kül olma metaforu, anlatının duygusal örgüsünü değil, anlatısal ve simgesel yapılanmasını belirleyen temel bir unsur olarak işlev görür.

“Erenler bağına geldim / Geldim ki nazeninim gitmiş / Bağ gözime hor göründü / Salınup gezenim gitmiş” (Duyamaz, 2001, s. 258) Bu dördlükte Kerem, sevgilinin kaybıyla yaşadığı boşluk ve anlamsızlık hissini yalın ama etkili bir dille dile getirir. “Erenler bağına geldim” dizesi hem somut hem de mecazi bir yolculuğu ima etmektedir. Âşık, belki bir zamanlar sevgiliyle birlikte olduğu yere, belki de onun hatırasını yaşattığı kutsal bir mekâna gitmiştir. Ancak “geldim ki nazeninim gitmiş” dizesiyle birlikte, bu yolculuğun boşuna olduğu, sevilenin artık orada olmadığı, Kerem'in geçmişle baş başa kaldığı ortaya çıkar. Artık o yer, sevdiği kişinin yokluğunda sadece bir mekândan ibarettir. Bu yokluk hissi, üçüncü dizede “bağ gözime hor göründü” şeklinde ifade bulur. Sevgilinin güzelliğiyle anlam kazanan, onunla değerlendirilen bağ; artık gözünde hiçbir kıymet taşımamaktadır. Bu, dünyanın anlamını yitirmesi, başka bir deyişle aşkın yokluğuyla âşığın içsel dünyasının çökmesi metaforuyla örtüşür. Son dizedeki “salınup gezenim gitmiş” ifadesiyle, sevgilinin varlığı sadece bir birey değil, aynı zamanda hayatın neşesi, hareketi ve anlamı olarak betimlenir. Artık salınan, hayat dolu sevgili yoktur; onun yokluğunda dünya durmuştur. Yanıp kül olma metaforu burada, anlamın yitimi, ruhun sönmesi ve yaşamla olan bağın kopması şeklinde karşımıza çıkar. Kerem'in sadece sevgilisini değil, onunla birlikte hayatla kurduğu bağı da yitirmesi, metaforik bir ölüme yani kül olma hâline denk düşmektedir.

Kerem'in aşkı, yalnızca bireysel bir özlem değil, doğaya ve varlığa yöneltilmiş bir metaforlar zinciri hâline gelir. Gel bulut gel benlik eyleme / Esen bad-ı saba yârin pusudır / Her kime söylersem yanar derdime / Benim çekdiceğim yârin yasıdır / Karşıda görünür yürimek yolu / Lütfeyle efendim unud pusuyu / Dost elinden içtim cami / Benim çekdiğim yârin tasıdır. (Karabacak, 1970, s. 83)

dizelerinde Kerem, aşkı hem doğa olaylarına hem de tasavvufi çağrışımlara dayalı mecazlarla anlatır. Gel bulut, benlik eyleme” ifadesi, nefsin, yani benliğin karartıcı etkisinden kurtulma arzusunu dile getirirken, “esen bâd-ı sabâ”nın sevgilinin pususuna benzetilmesi doğanın aşkın hizmetinde bir aracı olduğunu gösterir. “Dost elinden içtim cami” ve “çektğim yârin tasıdır” sözleri ise doğrudan tasavvufi mecazlara gönderme yapar. Tasavvuf edebiyatında “dost” Tanrı’yı, “cam” ilahî aşkı, “tas” ise kaderin sunduğu imtihanları temsil eder. Kerem’in yaşadığı acı, dünyevî bir ıstırap değil; aşk yolculuğunda sabırla içilmesi gereken ilahî bir sınav olarak anlam kazanır. Bu metaforik yapı, Kerem’in aşkının dünyevî arzuların ötesine geçerek mistik bir hâl aldığını ve çektiği her çilenin hakikate ulaşma sürecinin bir parçası olduğunu ortaya koyar. Böylece Kerem ile Aslı hikâyesi yalnızca bir sevgiliye duyulan özlemi değil, aşk yoluyla ilahî hakikate ulaşma çabasını da simgelemektedir.

Ben Kerem’im aşk oduna yanmışam / Yitirdim Aslı’mı böyle kalmışam / Şimdi turnalara muhtac olmuşam / Bizden yâre selam idin turnalar” (Duyamaz, 2001, s. 263-264) Bu dörtlükte Kerem, aşkı uğruna çektiği çilenin nihai sonucunu hem içten hem de metaforik bir dille ifade eder. “Ben Kerem’im aşk oduna yanmışam” dizesiyle, aşkı sadece mecazi bir ateş değil, kendisini bütünüyle saran ve sonunda kül eden bir varoluşsal yangın olarak tanımlar. Bu ateş, tıpkı halk hikâyesindeki Kerem gibi, bedenini değil öncelikle ruhunu, kimliğini ve hayatını tüketen bir anlam taşır. “Yitirdim Aslı’mı böyle kalmışam” dizesi ise bu yanışın nedenini açıklar: artık Aslı yoktur ve onsuz kalan Kerem, eksik, tükenmiş ve yarım bir varlık hâline gelmiştir. Bu durumda Kerem’in yanması sadece bir sevda meselesi değil, kendisini yitirme, benliğini kaybetme anlamına gelir. Üçüncü dizedeki “şimdi turnalara muhtac olmuşam” ifadesi ise, Anadolu halk şiirinde sıkça rastlanan haberci turnalar metaforunu devreye sokar. Artık doğrudan kavuşma ümidi kalmamıştır; sevgiliye ancak kuşlarla, yani doğanın aracılığıyla haber gönderme arzusu vardır. Bu da, aşkın ulaşılamazlık düzeyini ve çaresizliğini gösterir. Son dizede geçen “Bizden yâre selam idin turnalar” ifadesiyle ise Kerem’in son sığınağı hatıralar ve selam göndermeleridir. Sevgiliye ulaşamayan, onunla birleşemeyen âşık için artık geriye sadece simgesel bir kavuşma, yani doğa aracılığıyla iletişim kalmıştır. Bu dörtlük, aşkın nihai sonucunu yanmak, kül olmak, sessizleşmek ve en sonunda doğaya karışmak olarak resmeder. Böylece “yanıp kül olmak” metaforu, hem bedensel bir yok oluş, hem de ruhsal bir teslimiyet anlamına gelir ve halk edebiyatındaki trajik aşk figürlerinden biri olan Kerem’in kaderiyle bütünleşmektedir.

6. Ayrılık ve Acı Metaforu Olarak Yanıp Kül Olma

Kerem ile Aslı halk hikâyesinde yanıp kül olma, ayrılık ve acının sembolik yansıması olarak karşımıza çıkar. Kerem’in, Aslı’nın yokluğuyla baş edemeyip hem bedensel hem ruhsal anlamda tükenişe sürüklenmesi, aşkın doruk noktasındaki yoğun tutkuyla bu tutkunun yıkıcı çöküşü arasındaki trajik gerilimi gözler önüne serer. Bu sembol, sadece bir ayrılık acısını değil, aynı zamanda aşkın hem yaratıcı hem de yok edici yönlerinin iç içe geçtiği karmaşık bir varoluşsal süreci temsil eder. Kerem’in yaşadığı duygusal yıkım, insan ruhundaki psikolojik kırılmayı ve iki sevgili arasındaki mesafenin aşılmazlığını güçlü bir biçimde somutlaştırır. Bu çarpıcı metafor, insanın duygusal varoluşunun en uç ve sancılı deneyimlerinden birini ortaya koymaktadır. Yanıp kül olma ifadesi, aşkın ve özlemin yol açtığı varoluşsal acının en yoğun tezahürüdür. Bu metafor, bireyin ruhunda ayrılığın yarattığı travmayı; yıkımı, hayal kırıklığını ve psikolojik parçalanmayı bütüncül bir biçimde gösterir. Burada kül olmak, sadece bir kayıp durumunu değil, aynı zamanda yaşanan deneyimlerin kolektif bellekte bıraktığı izleri ve bireyin kimlik inşasındaki dönüştürücü etkisini simgeler. Kerem özelinde ele alındığında, bu ruhsal yıkımın dışı vurumu olan kül yığını, aşkın

yıkıcı gücünü ve insanın duygusal sınırlarını gösteren güçlü bir işaret haline gelir. Böylece kül, yok oluş ve dönüşüm, acı ve arınmanın birlikteliğini barındıran çok katmanlı bir sembol olarak ortaya çıkar. Bu varoluşsal çelişki, aşkın doğasındaki temel durumu gözler önüne serer: İnsan ruhu, sevginin yakıcı ateşiyle ısınırken, aynı zamanda bu ateşin kül edici yıkımıyla da yüzleşmek zorundadır. Sevgi ve acı arasındaki bu uçurum, insan kalbinin hem yanıp hem de kırılmasının metaforik ifadesidir.

Kerem'in aşk yolculuğu boyunca dile getirdiği sözlü ifadeler, onun hem içsel dünyasını hem de aşkı algılayış biçimini metaforik bir düzlemde yansıtır.

“Sevdim bir kanlı zalimi, / Ne zordur bilsen halimi, / Sofu'ya sor ahvalimi, / Aslı seven Kerem benim.” (Öztürk, 2014, s. 131) dörtlüğünde Kerem, sevdiği kişiyi kanlı zalim olarak nitelendirerek aşkın doğasında yer alan çelişkiyi dile getirir. Bu ifade, aşkın yalnızca mutluluk değil, aynı zamanda acı, teslimiyet ve tahammül gerektiren bir sınav olduğunu gösterir. Kanlı zalim nitelemesi, Aslı'nın gerçekten zalim olduğuna değil, aşkın kişide yarattığı yaralara ve ulaşılmazlık hissine bir göndermedir. Buradaki metafor, aşkın doğasında bulunan yakıcı güç ile sevilenin ilahlaştırılması arasındaki gerilimi yansıtır. Kerem'in “Sofu'ya sor ahvalimi” demesi ise, aşkın tanığını arayışıdır; Sofu burada sadece yol arkadaşı değil, Kerem'in aşk çilesine şahitlik eden bir vicdan ve hafıza işlevi görür. Son dizedeki “Aslı seven Kerem benim” ifadesi ise bu çileli aşkın tüm sorumluluğunu üstlenme ve aşk kimliğini içselleştirme biçiminde yorumlanabilir. Böylece Kerem'in aşkı, onu yok eden değil, varlığını tanımlayan bir metafor hâline gelir; çektiği acı ise sadece bir sonuç değil, onun âşık olarak dönüşümünü mümkün kılan bir süreçtir.

Kerem ile Aslı hikâyesinde Sofu, yalnızca bir yol arkadaşı değil, aynı zamanda aşkın tanığı, taşıyıcısı ve yoldaşı olarak önemli bir işlev üstlenir. Onun varlığı, Kerem'in yaşadığı duyguların sadece bireysel bir tecrübe olmadığını, bu aşkın çevresine de sirayet eden bir derinlik taşıdığını gösterir. Sofu'nun “Sofu der ki Kerem yüzüme bakar, /Bu canımı aşkın oduna yakar, / Ben bilirim bu dert beni de yıkar, / Aslı derdi, Kerem derdi, dil derdi.” (Öztürk, 2014, s. 132) dizeleri, aşkın nasıl bulaşıcı ve ortak bir ruh hâline dönüştüğünü, Sofu'nun ise bu yangına ne denli gönüllü olarak katıldığını gösterir. “Bu canımı aşkın oduna yakar” ifadesi, klasik tasavvufi şiirde geçen aşk ateşiyle yanma metaforunun bir uzantısıdır ve burada Kerem kadar Sofu'nun da bu yanıştan nasibini aldığı görülür. Sofu'nun "Ben bilirim bu dert beni de yıkar" sözleri, onu sadece gözlemleyen bir figür olmaktan çıkarır; artık o da Kerem'in yaşadığı aşkın taşıyıcısıdır. Son dizede geçen “Aslı derdi, Kerem derdi, dil derdi” ifadesi, aşkın bireyleri aşarak kolektif bir acıya, hatta bir halkın veya kültürün ortak duygusal mirasına dönüştüğünü simgeler. Bu yönüyle Sofu, aşkın yalnızca Kerem'in değil, sözlü gelenek içinde söyleyenin, dinleyenin ve hatırlayanın ortaklaştığı bir ruh hâli olduğuna işaret eder. Böylece onun tanıklığı, anlatının bütünlüğünü sağlayan ve aşkın sürekliliğini temsil eden bir metafor hâline gelmektedir. Bu metafor, aynı zamanda yaşamın kırılğan yapısına dair bir bakış açısı sunmaktadır. Aşkın etkisi ve bu duygunun insan ruhu üzerindeki yansıması, Kerem'in geçici duygusal çöküşüyle simgelenmektedir. Aslı'nın varlığı ile yokluğu arasındaki sürekli dalgalanma ise insanın içindeki boşlukları daha belirgin hale getirerek onun aşkla yaşadığı ve duygusal iniş çıkışları sergilemektedir. Her ayrılık, bir kayıp değil de içsel bir boşluk yaratmaktadır. Kerem'in ruhundaki bu boşluk, ifade edilemeyen bir acı, sevda ve özlemin izlerini taşımaktadır. Ayrılığın getirdiği yıkım, insan ruhunun ne denli hassas ve kırılğan olduğunu ortaya koyar. Duygusal çözüntü, yangından sonra geriye kalan küller gibi, zamanla daha da belirginleşen kalıcı izler bırakır. Kül olma metaforu, sadece geçici bir acıyı değil, ayrılığın kalıcı etkilerini simgeler; Kerem'in iç dünyasında hissettiği sarsıntının büyüklüğünü yansıtır. Onun ruhu, bir

zamanlar tutku dolu alevlerle yanarken, şimdi bu yangının ardından kalan izlerle doludur. Her anı, her yaşanan ayrılık, insanın ruhunda silinmez bir yer edinir ve bu izler, yaşanan duygusal fırtınaların gücünü gözler önüne sermektedir.

Kerem'in dilinden dökülen; "Yeni bir sevdadır geldi başıma, / Gelin helallaşın, ben gider oldum. / Ya gelir ya gelmem, sizleri görmem, / Gelin helallaşın, ben gider oldum" (Öztürk, 2014, s.190) dizeleri onun aşk yolculuğunu sadece bir arayış değil, aynı zamanda bir vedalaşma ve feda süreci olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu dörtlükteki ifadeler hem Kerem'in içsel kararlılığını hem de aşkın yolunun dönüşsüzlüğünü yansıtır. "Gelin helallaşın" çağrısı, sanki bu yolculuğun sonunda bir ölüm, bir yok oluş ya da metaforik anlamda eski benliğin geride bırakılması vardır düşüncesini pekiştirir. Kerem burada, sevgiliye ulaşmak uğruna kendisini feda etmeye hazır bir âşık profili çizer. Aynı zamanda bu sözler, tasavvufi düşüncede yer alan terk-i dünya, yani dünya ile helalleşerek hakikat yolculuğuna çıkma fikrini hatırlatır. Dolayısıyla Kerem'in bu sözleri, bir aşk hikâyesindeki dramatik söylem olmanın ötesinde, benlikten arınmaya, dünyevî bağları koparmaya ve ilahî bir aşka yönelmeye dair metaforik temsildir.

Kerem ile Aslı'nın hikâyesi, aşkın yükselişi ve çöküşü arasında bir yolculuk olarak okunabilir; bu yol, insan ruhunun derinliklerine doğru yalnızca bir kayıp değil, aynı zamanda bir içsel arayış ve keşif sürecidir. Yanıp kül olma metaforu, yaşanan acıların, tutkuların ve yıkımların simgesi olarak, insanın hem en yüksek duygusal doruklara ulaşabilen hem de en alt düşüşleri yaşayabilen bir varlık olduğunu hatırlatır. Bu iki yönlü duygusal yoğunluk, yaşamın karmaşık ve çok katmanlı doğasına dair önemli bir gerçekliği ifade eder: Aşk hem yaratıcı hem de yıkıcı bir güçtür ve insanın iç dünyasında iz bırakmaktadır.

Kerem ile Aslı halk hikâyesi, aşkın ontolojik temelini sorgulayan bir edebî eser olarak değerlendirilebilir. Metin, bireysel duygulardan öteye geçerek, insan varoluşunun epistemolojik kırılma noktalarını ve duygusal derinliklerini kuramsal bir perspektifle ele alır. Hikâyede öne çıkan temalar incelendiğinde, aşkın bağlılık, fedakârlık ve irade gibi temel insani değerlerle şekillendiği görülür. Bu açıdan, eser sadece romantik bir deneyimi anlatmakla kalmaz, aynı zamanda bireyin benlik oluşumunda aşkın dönüştürücü rolünü ortaya koyan felsefi bir derinlik sunmaktadır.

Sonuç

Kerem ile Aslı anlatısındaki yanıp kül olma metaforu, aşk ve tutku ile ayrılık ve acı olgularını birbirinden ayrılmaz biçimde birleştiren çok katmanlı ve güçlü bir sembol olarak karşımıza çıkar. Kerem'in aşkı, onu yok eden değil, varlığını tanımlayan bir metafor hâline gelir; çektiği acı ise sadece bir sonuç değil, onun âşık olarak dönüşümünü mümkün kılan bir süreçtir. Aşk ve tutku açısından bu metafor, insan ruhunun en yoğun arzularının ateşli dışavurumunu temsil ederken; ayrılık ve acı boyutunda, aynı tutkunun yok oluş sürecindeki dönüşümünü simgeler. Bu iki boyut, metaforun poetik gücünü oluşturan diyalektik gerilimi ve aşkın paradoksal doğasını yansıtır. Aşkın ateşi, bireyin iç dünyasında tutkuyla yanan ve varoluşunu anlamlandıran bir enerji kaynağıdır; yanma eylemi sevginin dönüştürücü gücünün ve insanı aşkınlığa taşıyan potansiyelinin metaforik ifadesidir. Ancak aynı metafor, ayrılığın ve acının yakıcılığını da taşır; kül olma hali, yalnızca beden olarak yok oluş değil, ruhsal çözülmenin ve kimlik parçalanmasının sembolüdür.

Bu çalışmada ortaya konduğu üzere, anlatıdaki metaforik yapı, aşkın yaratıcı enerjisi ile yıkıcı gücünü eşzamanlı olarak barındıran paradoksal yapısını, tutkunun insanı nasıl hem yücelttiğini

hem de tükettiğini ve ayrılık acısının bireyin varoluşsal bütünlüğünde yarattığı sarsıntıyı estetik bir bütünlük içinde sunar. Metaforun bu çift yönlü işlevi, edebiyatın insan deneyimini anlamlandırmadaki benzersiz ve evrensel gücünü kanıtlamaktadır. Yanıp kül olma imgesi, yalnızca Kerem ile Aslı'nın hikayesini değil, tüm insanlığın aşk, tutku, acı ve kayıp karşısındaki ortak varoluşsal duruşunu temsil eder. Bu çalışma, geleneksel bir halk hikayesinin evrensel insani temaları nasıl etkileyici biçimde somutlaştırabildiğini göstererek edebiyat araştırmalarına katkı sunmaktadır.

Son olarak, bu metaforik okuma, edebi metinlerin bireysel ve kolektif deneyimler arasında köprü kuran, duyguların dile getirilemeyen yönlerini ifade edebilen, kültürel kodları kuşaklararası aktarabilen ve insanlık durumuna dair evrensel gerçekleri yansıtabilen araçlar olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Kerem ile Aslı'nın metaforik zenginliği, edebiyatın zaman ve mekân ötesi gücünün bir örneği olarak edebi mirastaki yerini sağlamlaştırır. Böylece, bu anlatıdaki metaforik yapı, edebiyatın insan deneyimlerini anlamlandırmadaki işlevini gösteren somut bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Kaynaklar | References

- Aça, M. (1998). Kozi Körpeş-Bayan Sulu destanı üzerinde mukayeseli bir araştırma (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Aksan, D. (2006). Anlambilim: Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi. Engin Yayınları.
- Alptekin, A. B. (2009). Halk hikâyelerinin motif yapısı. Akçağ Yayınları.
- Boratav, P. N. (1990). Halk hikâyeleri ve halk hikâyeciliği. İstanbul: Adam.
- Cevizci, Ahmet. (1999). Felsefe Sözlüğü. Paradigma Yayınları.
- Dakuklu, İ. (1970). Irak Türkmenleri dilleri, tarihleri ve edebiyatları. Gamgin Kitabevi.
- Demir, C. (2017). Âşık tarzı Türk şiirinde metaforlar. Yeniceli Âşık Sıtkı Baba ve Popülerlik Çerçevesinde Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildirileri, 13-15 Ekim 2016.
- Demir, C., & Karakaş Yıldırım, Ö. (2019). Türkçede metaforlar ve metaforik anlatımlar. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(4), 1085–1096.
- Demirci K. (2016). Metafor: Bir anlatım ve üretim mekanizması, Padam Yayınları.
- Dur, B. İ. U. (2016). Metafor ve Ekslibris, Uluslararası Ekslibris Dergisi, 3(5): 122-128.
- Duymaz, A. (2001). Kerem ile Aslı hikâyesi üzerinde mukayeseli bir araştırma. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, Ş. (1993). Halk edebiyatına giriş. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, Ş. (1997). Kerem ile Aslı. Halk edebiyatı araştırmaları II. Akçağ Yayınları.
- Eliade, M. (2022). İnisiasyon, Ayinler, Gizli Cemiyetler. Çev. A. Meral. Doğu Batı Yayınları.
- Eren, A. (2005). “Ateş Gazeli ‘Şeyh Gâlib’in Bir Gazelinin Şerhi””. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6(2), Atatürk Üniversitesi Basımevi, s. 97-103.
- Gökalp-Alpaslan, G. (2009). Metinlerarası ilişkiler ışığında Cemal Süreyya şiirinin bileşenleri. Turkish Studies, 4(1-I), 435–463.
- Jung, C.G. (Jung, C. G. (2015). *Kişiliğin gelişimi* (D. Olgaç, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Karabacak, B. (1970). Kerem ile Aslı hikâyesi (Bitirme tezi). Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum.
- Karataş, T. (2007). Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü. Akçağ Yayınları.
- Kök, A. (2016). Pîr-i Türkistan’ın metafor dünyası. Kesit Yayınları.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2015). Metaforlar (G. Y. Demir, Çev.). İthaki Yayınları.
- Masong, K. (2012). Metaphor, Poiesis and Hermeneutical Ontology: Paul Ricoeur and the Turn to Language. Pan Pacific Journal of Philosophy, Education and Management, 1(1).
- Öztürk, İ. (2014). Kerem ile Aslı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ricoeur, P., (2007). Yorum Teorisi – Söylem ve Artı Anlam. (G. Y. Demir Çev.). Paradigma Yayıncılık.

- Şimşek, E. (1987). Arzu ile Kamber hikâyesi üzerinde mukayeseli bir araştırma. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
- Tansel, F. A. (1987). İyi ve doğru yazma usulleri III. Kubbealtı Yayınları.
- Tatçı, M. (2008). Yunus Emre Divanı İnceleme. Cilt 1. H Yayınları,
- TULU, Sultan (2009); Şehzade Kerem ile Aslı Han, Konya, Kömen Yayınları.
- Türkdoğan, M. (2007). Rasim Özdenören'in Kuyu öyküsünde metinlerarası ilişkiler. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 35, 167–189.
- Türkmen, F. (2022). Kerem ile Aslı. TDV İslâm Ansiklopedisi, 25, 283–284.
- Yıldırım, S. (2010). Türk resminde metinlerarası ilişkiler (Yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.